

HET ZWARTE HART VAN DE PEST

R.G. DROST

HET
ZWARTE HART
VAN DE PEST

*Als de wereld ontbindt,
is verbinding het enige medicijn*

Auteur: R.G. Drost

Omslagontwerp: R.G. Drost, gerealiseerd met behulp van AI-generatieve technologie.

© 2026, R.G. Drost

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur/uitgever.

Dit is een werk van fictie. Namen, personages, plaatsen en gebeurtenissen zijn voortgekomen uit de verbeelding van de auteur of worden fictief gebruikt. Elke gelijkenis met bestaande personen, levend of overleden, of werkelijke gebeurtenissen berust op louter toeval.

ISBN: 978 94 03870 60 1

NUR: 342

Jaar van uitgave: 2026

Uitgegeven via: Bookmundo

Inhoud

1	Parijs in stilte	7
2	Tussen angst en kennis.....	16
3	Het zieke huis.....	24
4	Het masker geboren.....	35
5	De belofte van de dood.....	52
6	De oproep naar het zuiden	59
7	De weg langs de doden.....	71
8	De hinderlaag.....	81
9	De herberg vol fluisteringen	90
10	De afgrond van Avignon	98
11	De stad van as	109
12	De kloostercel.....	124
13	Andere artsen	137
14	De kerkelijke schaduw	148
15	Processies en geseling.....	157
16	De nacht vol ratten	172
17	De kruidenvrouw	180
18	Een botsing van werelden.....	189
19	De geheimen van kruiden	199
20	Het zwarte hart van de mensen.....	214
21	De val van Dubois	228
22	Een pact van noodzaak	240
23	De adem van twee werelden.....	252
24	Het vlierbessenmengsel.....	262
25	De eerste genezing	271

26	Tegen de stroom in	281
27	De geur van overleven.....	295
28	Liefde in de duisternis.....	300
29	Het beleg van Parijs	308
30	De laatste schaduw van de Kerk.....	327
31	Het masker af.....	337
32	Een nieuwe belofte.....	345
	Epiloog.....	353
	Over de auteur	356

1 Parijs in stilte

De stad ademde onrust. Het was het jaar 1347 en Parijs lag onder een grauwe hemel, waar de zon moeite deed door de mist heen te breken.

De Seine kabbelde traag, maar droeg een stank met zich mee van rottend afval en dode vissen. Elke straathoek leek te fluisteren, alsof de stenen zelf wisten dat er iets op komst was dat groter en donkerder was dan het leven van de mensen die er woonden.

Op de markt kraaiden de kooplui, maar hun stemmen misten de oude kracht. Velen boden hun waar aan met geforceerde glimlach, terwijl hun ogen steeds naar de hemel dwaalden.

Elias wrong zich door de menigte, de rand van zijn mantel glinsterend van vocht. Hij was slank en had scherpe, grijsgroene ogen die constant leken te observeren. Zijn gezicht was bleek van de lange uren boven perkamenten en brandende lampen. Hij rook de mengeling van versgebakken brood, zure wijn, paardenmest en het ijzerige aroma van bloed dat van het slachthuis verderop kwam.

Het was een stad vol tegenstrijdigheden: groots in pracht, maar klein in hoop.

Zijn bestemming was de voorraadkamer bovenin de praktijk van zijn leermeester, Dokter Dubois.

Een stevig stenen gebouw verscholen in een smalle steeg.

Hij nam de trap naar boven, de trap kraakte onder zijn haastige passen. Boven, in een kamertje waar het daglicht slechts in dunne stralen binnensijpelde, had Elias zijn toevlucht.

De lucht was er zwaar van tijd, rozemarijn en brandend wierookhout; geuren die hij gebruikte om de miasma's, de 'slechte dampen', te weren.

Binnen heerste een orde die Elias dierbaar was: Langs de wanden waren houten planken, daar stonden rijen potten met poeders, glazen potten en stenen kruiken, gevuld met hars, gedroogde wortels en flessen met oliën. Ertussen lagen scalpels, tangen en naalden, zorgvuldig schoongeveegd maar nooit helemaal vrij van roestvlekken of opgedroogd bloed. Aan de balken hingen kruidenbossen te drogen. De ruimte was volgestouwd met stapels vergeelde perkamenten en een verzameling primitieve chirurgische instrumenten. De muren waren beklad

met anatomische schetsen die Elias zelf had gemaakt, een bewijs van zijn obsessie met de menselijke machine.

Voor een buitenstaander was het een rommelige opslagplaats, een kamer waar alles tegelijk leefde en stierf.

Voor Elias was het zijn toevlucht. Hij hoorde vaak hoe het huis onder hem tot leven kwam: de zware stem van Dubois die patiënten ontving, het gekuch van boeren, het huilen van een kind, en soms het kraken van de trap als zijn leermeester naar boven kwam. Die geluiden waren het ritme van zijn dagen, maar hierboven voelde Elias zich alleen, in een strijd die niemand anders leek te willen voeren.

Hier, tussen de boeken en de kruiken, noemde hij de houten tafel in het midden zijn slagveld — de plek waar hij het onzichtbare probeerde te doorgronden dat anderen slechts als een vloek zag.

Op de tafel in de kamer zette hij een linnen zak neer die hij had meegenomen. Hij haalde er een zwarte rat uit. Hij dacht terug aan het moment waarop hij diezelfde ochtend de rat had gevangen.

Het plein was druk geweest, de markt een wirwar van stemmen die hun kracht leken te verliezen. Een rat schoot schichtig langs een stapel omgevallen manden. Mensen weken terug, sommigen sloegen haastig een kruisteken.

“Een teken,” fluisterde een oude vrouw, haar ogen groot. “God toont zijn toorn.”

Waar ratten verschenen, geloofde men, was het slechts een voorbode van de plaag die uit de hemel zelf kwam, een straf voor zonden die te zwaar waren geworden.

Elias' blik bleef rusten op het dier. Terwijl anderen zich afwendden, boog hij zich juist dichterbij de grond.

De rat wrong zich tussen het stro en de restanten vis, trilde in de dampige lucht die zwaar hing tussen de kramen.

Elias zag niet de duivel, geen demonisch voorteken, maar een levend vat dat dezelfde bedorven adem in zich opnam als ieder mens hier. Elias hield voor zijn mond een lap, doordrenkt met azijn en kruiden, en zijn handen waren beschermd door grove leren handschoenen die hij zelf had laten maken. Hij trok een linnen zak uit zijn tas. Vervolgens sloeg hij zijn mantel, zwaar van de nevel, naar achteren en boog zich behoedzaam voorover naar de rat. In één snelle, trefzekere beweging sloot zijn hand zich om de rat.

Het dier spartelde, zijn warme lijf trilde nerveus in de greep, en door het leer heen voelde Elias de hartslag razen alsof het beestje een kloppende klok was. De scherpe klauwtjes schraapten machteloos over zijn handschoenen, krassend als nagels over steen.

“Godslastering!” siste een man met een rood dooraderd gezicht.

“Hij tart de hemel zelf!” riep een ander.

Een oude vrouw spuugde voor Elias’ voeten en sloeg opnieuw een kruisteken. Maar Elias liet zich niet raken door hun angst.

“Dit is een teken van hoogmoed,” fluisterde iemand achter hem, de stem doordrenkt van afschuw, maar de woorden gleden langs hem heen als wind door een smalle steeg.

Elias voelde hun ogen branden, maar zijn vingers sloten zich vaster om de rat, onwrikbaar.

Het beest wrong zich, krabde, maar bleef gevangen in zijn greep, terwijl zijn ogen fonkelden van vastberadenheid — alsof hij niet slechts een rat vasthield, maar een geheim dat niemand anders durfde te grijpen. Voor hen was het beest het kwaad zelf, een boodschapper van ondergang. Voor hem was het een proefstuk. Een kans om de lucht te onderzoeken die mensen ziek maakte, zo dacht hij.

“Een rat draagt geen straf in zich,” mompelde hij, meer tegen zichzelf dan tegen de menigte. “Hij ademt slechts wat wij ook ademen.” Maar niemand luisterde.

Hij had al zoveel geprobeerd: bundels van salie en rozemarijn die hij brandde om de lucht te zuiveren, bloedzuigers die zich vastzogen op bleke huiden om het ‘slechte vocht’ weg te trekken, zelfs sneden die hij met een trillende hand weer zorgvuldig hechtte. Maar telkens keerden de ziekten terug. Koorts die als vuur door een lichaam raasde, een hoest die longen deed scheuren, etterende wonden die weigerden te sluiten. En altijd weer de stilte daarna, wanneer een huis doof en donker werd omdat er niemand meer uit tevoorschijn kwam.

En nu gingen er geruchten. Een fluistering die van haven naar haven reisde. Schepen uit het oosten zouden een ziekte meevoeren naar Italië — en daar, zo zei men, waren mensen binnen dagen bezweken. Men sprak van zwarte zwellingen, van lichamen die in stinkende karren werden weggevoerd, van dorpen waar enkel de klok nog klonk boven verlaten straten. Alsof de dood zelf de kusten afzocht, klaar om Frankrijk binnen te dringen.

De mensen fluisterden over, de Zwarte Dood, de pest, een straf van God die alles zou wegvagen. Parijs hield de adem in; de markt leek op dat moment zelf al te bevroren, alsof de stad luisterde naar zijn eigen naderende einde.

Elias hoorde het gemompel, maar in hem groeide een andere overtuiging. Als de dood werkelijk uit Gods hand kwam, waarom leek hij dan vooral daar toe te slaan waar stank en verstikkende dampen hingen? In de kelders, in de havens, in de straten waar de lucht zó zwaar was dat ademen pijn deed. Het moest iets zijn dat zich in de adem verborg.

De rat die hij nu vasthield spartelde, zijn klauwtjes schraaptten scherp over het leer van zijn handschoen. Het dier rook naar modder en afval, een stekende lucht die zelfs door de lap met azijn en kruiden heen drong.

Elias voelde het leven trillen in zijn greep: warm, nerveus, wild. Niet de rat zelf, dacht hij, maar wat het dier inademde – dat was de sleutel. Wie durfde grijpen waar anderen wegkeken, kon misschien de adem van de dood zelf doorgronden. Hij liet de rat vervolgens in de zak verdwijnen, terwijl in de verte een klok luidde. Misschien, dacht hij, zat in dit beest de sleutel tot de duistere geruchten die als een stormwind Europa overspoelden.

Nu, terug in zijn werkkamer, legde Elias de rat op de houten tafel. Het dier ademde nog, kort en schokkerig, de flanken trillend als dun perkament in de wind. Zijn ogen blonken zwart, als knopen die niets prijsgaven van angst of pijn. Elias voelde geen wreedheid; hij zag enkel een kans. Zijn vingers streken langs de schedel, niet uit mededogen maar uit nieuwsgierigheid.

Hij nam zijn mes, het voelde koel in zijn hand, het lemmet glanzend in het trillende licht van de olielamp. Voor hem lag de rat, het lijfje nog onrustig kronkelend, de adem hoog en gejaagd.

Elias trok zijn leren handschoenen strakker om zijn vingers en boog zich dicht naar de tafel. Hij wist dat anderen dit moment zouden zien als een heiligschennis, misschien zelfs als waanzin. Maar hij voelde geen angst. Waar het volk geloofde dat de ziekte in het vlees zat, in de beten en de haren van de ratten, dacht Elias beter te weten. Het gevaar school in de lucht, in de bedorven adem die steden en straten vervulde.

Hij voelde het ritme van het kleine lijfje nog steeds in zijn hand — maar dit keer gaf hij het geen vrijheid. Zijn hart klopte snel, maar zijn

hand was vast. Hij zette het mes net onder de ribbenboog en trok behoedzaam een snee.

Het geluid van scheurend vlees was dof, bijna onschuldig. Het piepen van de rat verstomde in een dun, ijl geluid, een echo die wegstierf tegen de muren.

Een geur van ijzer en ingewand steeg op, scherp en doordringend, vermengd met de kruidige damp die uit een koperen schaal met brandend tijm omhoog kringelde.

Elias ademde door de lap die hij voor zijn mond had gebonden, het bittere aroma van rozemarijn verzachtte de stank, maar niet de ernst van zijn werk. Hij spreidde de huid open en boog zich dichterbij. Donkere aders kronkelden onder het bleke vlees als rivieren op een kaart. Dit was geen monster, geen duivel, geen vloek zoals het volk geloofde. Het was een drager, een sleutel misschien. Iedere snee, iedere observatie bracht hem dichterbij kennis. Als hij de vijand begreep, zou hij hem ooit kunnen bevechten. Een vijand, hoe grimmig ook, zou ook zijn zwaktes hebben.

Net toen hij een nieuwe snee zette en zijn observaties begon te noteren, klonk beneden het zware stemgeluid van de praktijk.

Daarna het kraken van de trap. Iemand kwam naar boven.

Elias' hand verstarde boven de opengewerkte rat, het mes nog glanzend van vocht. Hij wist dat hij niet lang meer alleen zou blijven. Hij boog zich dieper over de tafel, alsof zijn aandacht voor de rat hem onzichtbaar kon maken.

De deur ging open en Dokter Dubois verscheen in de deuropening. Zijn gestalte vulde de smalle doorgang, de schouders nog breed ondanks zijn leeftijd, de ogen donker als kolen. Zijn volle, grijze snor hing over zijn mond, en zijn handen, die langs zijn zijden rustten, waren dik en door het werk getekend met littekens. Zijn mantel hing los om zijn schouders, zijn gezicht stond gehaast. "Elias," zei hij kort, "heb jij hier nog valeriaan? Beneden staat een vrouw die zweert dat ze zonder geen oog dichtdoet. Mijn pot is leeg."

Elias knikte en wees naar een plank vol aardewerken potten. "Daar, naast de tijm. Ik heb gisteren nog wat gedroogd."

Terwijl Dubois binnenstapte, gleed zijn blik onvermijdelijk naar de tafel. Het zachte piepen van de stervende rat doorbrak de stilte. Elias volgde zijn ogen en voelde een korte spanning in zijn borst — niet uit

schaamte, maar uit verwachting. Hij wist dat de oude man weer zijn oordeel klaar had.

“Mon Dieu...” Dubois’ stem klonk laag, als grind dat schuurde. Zijn neus trok samen bij de scherpe geur van ingewand en brandend kruid. Hij bleef staan, de armen in zijn wijde mouwen gekruist, terwijl zijn ogen zich in het tafereel boorden. “Weet je wat je daar doet, jongen?”

Hij legde het mes rustig neer en keek zijn leermeester aan. Elias haalde diep adem, de rozemarijnlap nog tegen zijn mond gedrukt. Het maakte zijn stem gedempt, vreemd, bijna onmenselijk. “Ik zoek een antwoord, meester,” zei hij. Zijn ogen gloeiden in de schaduw. “Niet in gebeden of kruisen, maar hier —” hij tikte zacht met zijn vinger op de ribbenkast van de rat, “— waar de adem van de ziekte zich verbergt.”

Dubois stapte dichterbij, zijn laarzen kraakten op de planken, de mantel zwaaiend rond zijn brede schouders. Zijn neusvleugels trilden. Hij snoof, niet alleen door de stank maar ook door de aanblik van zijn leerling met die lap voor zijn gezicht. Dubois’ gezicht vertrok. Hij zweeg een moment en knikte spottend naar de doek. “Belachelijk. En toch... slim genoeg om de stank buiten te houden. Je hebt altijd een manier om je eigen regels te maken. Je speelt met vuur,” vervolgde hij zijn preek. Het volk fluistert al. Een leerling die ratten opensnijdt, vermomd alsof hij iets te verbergen heeft? Sommigen zullen zeggen dat je de duivel dient.”

“Of dat ik de duivel wil verslaan,” antwoordde Elias snel. Zijn hart bonsde, maar zijn woorden kwamen vastberaden. “De mensen vrezen wat ze niet begrijpen. Maar iemand moet het begrijpen. Iemand moet het zien.”

“Jij bent de enige die ik ken die denkt dat wijsheid te vinden is in het lijf van een rat,” antwoordde Dubois.

Elias rechte zijn rug. “Maar ziet u dan niet? Ze leven tussen ons, vreten van ons brood, drinken van hetzelfde water. Het gevaar zit niet in hun vlees, maar in de lucht die ze inademen, in de dampen die overal hangen. Als er een bron is van de ziekte waar men fluisterend over spreekt, dan begint die in de lucht die wij delen. Daar moet ik zoeken.”

Dubois snoof, een geluid dat tegelijk afkeurend en vermoeid klonk. “Je klinkt alsof je de dood in een kooi kunt zetten en hem dwingen kunt zijn geheimen te fluisteren. Maar je snijdt in vuilnis, jongen. En vuilnis geeft geen antwoorden.”

Elias voelde zijn kaken op elkaar klemmen. Het was niet de eerste keer dat Dubois zijn onderzoek belachelijk maakte. Toch kon hij niet ontkennen dat er achter de harde woorden iets anders school — een zweem van bezorgdheid die de oude arts nooit openlijk zou toegeven.

Een stilte volgde, gevuld met het zachte knetteren van de olielamp. Het piepen van de rat was verstomd; alleen de adem van de twee mannen vulde de kamer.

Elias liet zijn blik kort rusten op de rat, maar in zijn gedachten keerde hij terug naar de eerste keer dat hij zijn leermeester had gezien. Hij was toen nauwelijks twaalf jaar oud, een bleke jongen uit de Provence die nog niet wist hoe de stad rook. In de grote collegezaal van de universiteit zat hij op de achterste bank, verscholen tussen oudere studenten.

Dokter Dubois had voor het gehoor gestaan, kaarslicht flikkerde over de diepe groeven in zijn gezicht. In plaats van hoogdravende theorieën te citeren, had hij een doodskist laten binnenbrengen. De zaal was muisstil geworden. Met zijn droge stem had hij gezegd: *Dit is de ware leermeester van iedere arts. Alles wat we doen, alles wat we proberen, eindigt hier. Vergeet dat nooit.*

Elias herinnerde zich hoe de oudere studenten ongemakkelijk hadden gegniffeld, maar hijzelf voelde een koude ernst die hem sindsdien niet meer had losgelaten. Na afloop, terwijl de meesten wegliepen, was hij naar voren geslopen. Dubois had hem aangekeken met diezelfde priemende ogen die hem nu ook in de kleine werkkamer volgden.

“Waarom kijk jij niet weg?” had de man gevraagd.

En Elias, met een stem die trilde van jeugd maar brandde van vastberadenheid, had geantwoord:

“Omdat ik wil begrijpen hoe we dit kunnen voorkomen.”

Sindsdien was hij in Parijs onder de hoede van Dubois gekomen. Niet uit vriendelijkheid, maar omdat de oude arts in hem een koppigheid herkende die hij zelf ooit had gehad.

Nog vaak dacht Elias aan zijn geboortedorp in de Provence, ver van Parijs, waar de zomerzon het stof deed dansen en de aarde altijd droog rook. Hij was acht jaar oud toen de koorts zijn moeder opeiste. Hij herinnerde zich hoe de geur van natte aarde zich vermengde met het zweet van wanhoop, hoe de plaatselijke chirurgijn machteloos stond te prevelen boven haar bed, en hoe de paniek in de ogen van zijn vader hem dieper trof dan elk gebed. Op die dag had hij gezworen dat hij

nooit meer machteloos zou zijn tegenover de dood. Hij zou leren, hij zou weten, hij zou vechten. Zijn honger naar kennis had hem naar Parijs geleid, waar Dubois de enige was die zijn talent zag en hem onder zijn hoede nam. De oude arts had hem de basis van anatomie en chirurgie bijgebracht, maar nooit zonder waarschuwing: *“Kennis is een zwaard, Elias. Maar de dood kent geen angst voor zwaarden.”*

Elias had zijn eigen overtuiging behouden. Voor hem was de dood geen onoverwinnelijke macht, maar een raadsel dat ontrafeld kon worden. De pest waarover men fluisterde was geen straf van God, maar een vijand die ontdekt en verslagen kon worden.

En nu, met een rat op tafel in zijn werkkamer, voelde hij hoe die overtuiging tastbaar werd.

Dubois' gezicht vertrok, een mengeling van afkeer en iets anders — was het misschien respect? Toen sprak Dubois zachter, bijna fluisterend. “Je bent roekeloos. Maar ook... misschien meer dan dat. Er zit een vonk in jou die ik niet begrijp. Laat me bidden dat ze je niet verbranden voordat je haar zinvol kunt maken.” Hij draaide zich om, pakte haastig een pot van de plank en liet Elias achter. Zijn voetstappen kraakten zwaar op de trap, tot de kamer weer stil was.

Elias keek neer op zijn werk, het mes nog in zijn hand, en voelde hoe de woorden van zijn leermeester in hem nagalmen. In plaats van twijfel gaf het hem brandstof; wat anderen als waanzin zagen, wist hij diep van binnen, was de weg naar de waarheid.

Het flakkerende licht van de olielamp wierp schaduwen op de muren, waar zijn eigen schetsen van skeletten en organen spookachtig bewogen. De rat lag nog op de tafel, zijn adem hoog en schokkerig. Elias liet een klein bundeltje brandende kruiden boven de wond hangen, zag hoe de rook neerdaalde en het beest omhulde. Hij boog zich dichterbij, aantekeningen in de andere hand, terwijl de ademhaling van de rat kort versnelde en vertraagde, alsof het dier vocht met een vijand die hij niet kon zien. Hij herhaalde het met hars, met azijn, met rook uit een schaal waarin hij dennennaalden had gegoooid. Elke keer noteerde hij zorgvuldig de reactie: piepen, trillen, stilvallen. Soms zag hij patronen die misschien illusies waren, soms niets dan chaos. Toch ging hij door, koppig, alsof elke ademtucht van de rat hem dichterbij bracht bij een waarheid die anderen niet durfden zoeken.

Het duurde niet lang voor het kleine lijfje het begaf. De adem stokte, de ogen dofden uit, de staart lag slap tegen het hout. Elias legde het mes neer en bleef nog een moment over het dier gebogen. Niet als berouw, maar als getuigenis.

Langzaam stond hij op, liep naar het smalle raam en keek neer op de steeg. Beneden schoten ratten over het vuil, vrij, levend, alsof de dood die hij op tafel had gezien hen niet kon raken. Hij leunde tegen het kozijn, de geur van kruiden nog in zijn kleren, het geruis van de stad om hem heen.

In de verte luidde een klok, zwaar en dreigend. Elias kneep zijn ogen samen en fluisterde, meer tegen zichzelf dan tegen iemand anders:

“De stad is niet voorbereid.”

De woorden hingen in de kamer, dun maar onontkoombaar, als een belofte van wat nog komen moest.

2 Tussen angst en kennis

De avond was gevallen over Parijs, en de dikke mist van de schemer sloop door de smalle steegjes. Elias sloeg zijn mantel strakker om zich heen en daalde de trap af van zijn werkkamer. De geur van tijm en rozemarijn hing nog in de vezels van zijn kleding, vermengd met de muffe damp van de praktijk beneden.

Onderaan de trap stond Dokter Dubois, zijn mantel nog wat stoffig van de lange dag patiënten en zijn handen gevouwen achter zijn rug. Hij keek op toen hij Elias zag verschijnen en trok een wenkbrauw op. “Ah, eindelijk,” zei hij met een mengeling van verbazing en lichte ergernis. “Ik begon al te denken dat je boven was vergeten te ademen. Kom, we gaan naar de tavernen. Het is tijd dat je leert hoe de stad luistert en fluistert.”

Elias knikte, zijn hart kloppend van verwachting en lichte spanning. Hij volgde zijn leermeester de straat op.

Het vochtige avondlicht lag als een dunne sluier over de kasseien. Uit de stegen klonk het zachte gesis van ratten die tussen afval en mest wegschoten. Iets verderop huilde een hond. De lucht droeg de scherpe geur van stilstaand water, zwaar en doordringend.

Zijn mantel plakte tegen zijn rug, doordrenkt van de geur van tijm, rozemarijn en iets rottends dat uit de steegjes opsteeg. Elke stap leek hem dieper in de stad te trekken, in een wereld die zich deels voor hem opende, deels voor hem sloot.

Hun voetstappen klonken hol en scherp, vermengd met het verre geroep van marktkooplui die hun waren haastig inpakten voor de nacht.

Bij een hoek botsten ze bijna tegen een bedelaar aan, die met een hinkende stap uit de schaduw kwam.

Zijn been sleepte achter hem aan, opgezwollen en donker aan de randen. Hij droeg lompen die ooit misschien een mantel waren geweest, en uit zijn mond steeg de zure geur van honger en bedorven wijn. “Dokter...,” kermde hij, terwijl hij met trillende vingers naar Dubois’ mantel greep. Zijn nagels waren zwart, zijn stem gebroken. “Red me... voor God het van mij neemt.” terwijl hij met een trillende hand naar zijn opgezwollen been wees. Het was vuil en verkleurd, de huid gespannen als leer, “ik voel het vuur erdoorheen vreten.”

Elias trok onwillekeurig zijn hoofd iets achteruit. De stank was scherp, een mengsel van vuil en etter dat zich in zijn neusgaten vastzette. Hij voelde de aandrang om weg te stappen, maar zijn blik bleef haken aan de ogen van de man: rood, vochtig, wanhopig.

Dubois trok zijn arm los en wierp een korte blik op de wond, zijn gezicht strak. “Je had vanmiddag al naar mijn praktijk kunnen komen,” zei hij koel. “Wat verwacht je dat ik nu, in het donker, zonder instrumenten kan doen? Kom morgen, bij daglicht.”

De man boog zijn hoofd, schaamte en wanhoop ineen. Zijn lippen beefden, en tussen zijn tanden klemde zich een vergeeld stuk touw dat ooit een gordel moest zijn. “Ze jagen me weg overdag,” fluisterde hij hees, zijn ogen schichtig om zich heen kijkend. “De wachters, de marktkooplui... ze willen geen bedelaar bij hun deuren. Alleen in de nacht durf ik te vragen.”

Elias voelde zijn keel droog worden. Het beeld van de man — krom, verwaarloosd, tegelijk smekend en beschaamd — wrong zich in hem vast. Hij dacht aan de ratten buiten, opgejaagd en gehaat, en vroeg zich af hoeveel verschil er werkelijk tussen zat.

Dubois wilde zich al omdraaien, maar bleef plots stilstaan. Zijn ogen knepen zich samen, alsof hij het gezicht van de man opnieuw bekeek. Een herinnering flitste door hem. Na een korte stilte sprak hij zachter: “Ik ken je. Jij bent diegene die me ooit uit de modder trok bij de rivier, jaren geleden. Ik vergeet zoiets niet.”

De bedelaar keek op, zijn ogen vol verbazing en hoop. “U... u herinnert het zich nog?”

Hij knielde haastig, sloeg de handen voor zijn borst en fluisterde een gebed. Dubois knikte kort, haast ongeduldig. “Goed. Kom morgen naar de praktijk. Ik zal zien wat ik voor je kan doen.”

De man sloeg de handen tegen zijn gezicht, tranen vermengd met straatvuil, en prevelde dankwoorden die haast verloren gingen in de nacht. Maar Dubois liep al verder, zijn mantel zwaar langs de kasseien slepend.

Elias bleef een moment achter, zijn blik rustend op de bedelaar. Hij zag de rafels, de botten die door de huid staken, de geur die de lucht bedierf. Iets knaagde in Elias’ borst — een mengeling van medelijden, schuld en een vaag gevoel van onrecht. Hij volgde zijn leermeester, terwijl de echo van de bedelaar zijn oren bleef achtervolgen.

Hij trok zijn mantel strakker om zich heen en zei zacht tegen Dubois, bijna aarzelend:

“Hij leek banger voor de mensen dan voor zijn ziekte.”

Zonder zijn pas te vertragen zei Dubois, met een stem droog en scherp: “Omdat honger en minachting dodelijker zijn dan de meeste kwalen. Een ziekte kan je in dagen treffen, maar de stad vreet je levend op in jaren. Vergeet dat nooit.” Elias zweeg. De woorden sneden dieper dan hij had verwacht, en hij voelde dat er een waarheid in lag die hem meer benauwde dan de vochtige nachtlucht om hen heen.

Toen ze de Rue Saint-Denis bereikten, werden de geluiden luider. Gelach, geroep, het gekletter van bekers en messen. Voor de lage deur van de taverne bleef Dubois even staan en trok de mantel strakker om zijn brede schouders. “Hier,” zei hij. “Hier hoor je hoe angst zich verspreidt sneller dan de pest zelf.”

De taverne bood warmte en chaos. Binnen mengden de dampen van rook, zuur bier en nat stro zich tot een benauwde mist. Houtvuren knetterden in de haarden en lieten een vette geur van gebraden vlees hangen.

Het geroezemoes van stemmen werd doorkliefd door schor gelach, het bonzen van bekers tegen houten tafels en het gekraak van de gebogen balken boven hun hoofd. Overal stonden tonnen met zuurgoed en manden met eenvoudige spijzen, terwijl de houten vloeren al talloze voetstappen hadden gedragen van mensen die van het ene gerucht naar het andere renden.

Elias en Dubois wrongen zich door de drukte. Er was nog maar één plek vrij: een donkere tafel in een hoek, klemmend tussen een groep marktkooplui en een ruziënd stel. Ze namen plaats tegenover elkaar, de houten bank krakend onder hun gewicht.

Een bediende met een bevlekte schort manoeuvreerde behendig tussen de tafels door en plaatste een kruik rode wijn voor hen neer, gevolgd door twee bekers. Het glaswerk klingelde zacht tegen het hout, een moment van stilte te midden van het rumoer. Zonder woorden schonk hij zorgvuldig de wijn in; het diepe rode vocht gleed glanzend in de bekers, de geur scherp en warm.

Dubois pakte zijn beker, liet zijn vingers over de rand glijden en keek Elias strak aan.

“Je hebt de hele dag boven op je kamer gewerkt, jongen,” zei hij. “Vertel eens. Wat heb je geleerd van dat dier?”

Elias aarzelde even, keek om zich heen alsof hij vreesde dat iemand mee zou luisteren. Zijn stem klonk gedempt, maar vast. “De rat leefde langer dan ik had verwacht, ondanks de sneden.” Hij dacht terug aan het dier op zijn tafel, aan de trillende borstkas, de aders die als rivieren onder de huid kronkelden. Zijn vingers klemde zich om de beker. “Het gevaar zit niet in het vlees, noch in wat hij eet, of in de ziekte die men denkt dat hij via voedsel verspreidt,” zei hij zacht, “maar in de lucht die ons omringt. De dampen – tijd, hars, azijn – gaven soms even verlichting, alsof de lucht tijdelijk werd gezuiverd. Maar al snel keerde de benauwdheid terug, alsof iets in de lucht zelf de ziekmakende conditie onverbiddelijk terugdrong.”

Dubois trok een wenkbrauw op, tuitte zijn lippen en liet de wijn in zijn beker kringelen. Zijn ogen bleven op Elias gericht. “En wat zegt dat volgens jou? Dat rook en kruiden de dood kunnen verdrijven? Al eeuwen branden we wierook in kerken, en toch sterven de mensen eraan.”

Elias leunde voorover, zijn ogen donker en scherp. “Het betekent dat de lucht zelf een vijand kan zijn. Niet het vlees van de rat, niet enkel zijn beet. De lucht rondom hem... daar lijkt iets te huizen. Ik heb gezien hoe de rook de adem even zuiverde. Alsof het iets verdreef, al was het maar voor een moment.”

Dubois tikte met zijn vinger tegen de rand van de tafel. “Je zoekt logica in chaos. Een ademhaling kan je niet meten, Elias. Het kan verbeelding zijn. Of toeval.”

Elias voelde de koude steek van twijfel. De woorden van Dubois, hoewel cynisch, raakten een onzekerheid die hij altijd probeerde te verbergen.

Voordat Elias kon antwoorden, klonk er plots een stem vanaf de naburige tafel.

Een man met een ruige baard had zich half omgedraaid. “Ik heb jou gezien, jongen,” zei hij luid genoeg dat meerdere hoofden opzij draaiden. “Op de markt, met dat beest in je handen. God stuurt Zijn straf, en jij... jij bent de boodschapper van Zijn oordeel.” Zijn woorden droegen de bitterheid van wijn, maar ook de kracht van een aanklacht, doordrenkt van angst.

Elias verstijfde, hij herkende de vishandelaar en voelde de ogen van anderen op hem rusten.

Het rumoer verstomde. Blikken keerden zich naar hun tafel.

Een vrouw sloeg haastig een kruisteken, een ander fluisterde iets over Gods straf.

Elias voelde de woorden als stenen op zijn borst.

Hij wilde reageren, maar Dubois' zware hand klemde zich om zijn arm. "Zwijg," siste hij, scherp maar beheerst. "Elke zin die je uitspreekt maakt hun angst groter."

De vishandelaar stond nu half overeind, zijn schort bespat met zout en bloed. "Als de ziekte komt, weten we wie haar heeft binnengehaald. Het kwaad draagt geen masker, het zit in zijn handen, in zijn ogen. God waarschuwt ons, en wij moeten luisteren!"

Instemmend gemompel volgde; iemand mompelde "duivelswerk." Een kind begon te huilen, een vrouw trok hem dicht tegen zich aan.

Dubois sloeg zijn beker met een klap neer op tafel en ging rechtop zitten. Zijn stem sneed door de spanning. "Voorzichtig, vrienden. Deze jongen is een leerling van de geneeskunde. Hij zoekt kennis, geen duivel. Zonder ons zou de helft van jullie kreupel of dood zijn aan een snee of koorts. Is dat wat je wilt? Een stad zonder artsen?"

Zijn woorden brachten onrustige stilte. Sommigen keken weg, anderen hieven langzaam hun beker alsof drank de angst kon doven. Toch bleef de vijandige blik van de man op Elias gericht, en in de ogen van de omstanders lag eerder angst dan geruststelling.

Elias voelde zijn keel droog worden. Hij had willen spreken over lucht, rook, en hoe de rat misschien een sleutel was, maar in de ogen van de mensen was hij al schuldig.

"Wie van jullie," bulderde Dubois toen, "heeft meer genezen dan ik? Wie van jullie heeft de stad beschermd tegen honger, koorts en rot? Als ik zeg dat de jongen geen pest met zich meedraagt, dan is dat zo."

Een fluistering ging door de ruimte. De gespannen blikken weken, niet uit overtuiging maar uit respect – of angst – voor Dubois' naam. Een paar mannen sloegen hun ogen neer; anderen hieven hun bekertjes weer op, alsof de woorden genoeg waren om de dreiging weg te drinken.

Elias ademde zwaar, zijn vingers nog om de beker geklemd. Hij zag hoe hun respect gold voor Dubois, niet voor hem. Voor hem bleven alleen de schuine blikken, fluisterend, priemend.

Dubois zakte terug op zijn stoel, nam een slok alsof niets gebeurd was, en sprak zacht, bijna voor Elias alleen: “Zie je nu? Voor hen ben ik de arts. Jij bent het gerucht. Jij bent de brandstof voor hun angst. Vergeet nooit dat verschil.”

Elias dronk, de wijn bitter als as. En toch brandde in hem niet alleen twijfel, maar ook een vurige overtuiging: als hij de dood ooit zou begrijpen, zou zelfs hun angst hem niet kunnen stoppen.

De stemmen in de taverne stierven langzaam weg terwijl ze naar de deur liepen.

Elias voelde hoe de ogen van de aanwezigen hem nog steeds volgden, alsof de muur van hout en kaarslicht hem niet volledig had afgeschermd. Hij hoorde het zachte kraken van houten stoelen, het gerinkel van bestek en het gedempte gemompel van gesprekken die zich voorzichtig weer op gang brachten.

Dubois hield de deur open en gebaarde dat Elias eerst naar buiten moest.

De kou van de avond sloeg hem in het gezicht en bracht hem haast ademloos tot stilstand. De nattigheid van de straat rook scherp, een mengeling van vocht, mest en oude stenen. Het voelde alsof de stad zelf hun aanwezigheid had opgemerkt en hen aftastte, wachtend op een misstap. Hij bleef een moment staan, zijn hart bonzend. De confrontatie had hem niet alleen geïntimideerd; het had hem ook wakker geschud voor de onwetendheid en angst die mensen omringden. Hij voelde de onzichtbare muren van wantrouwen die zich als schaduwen rondom hem sloegen.

Dubois bleef even naast Elias staan, zijn blik strak en doordringend. “Adem in, jongen. Voel het. Dit is wat je zult tegenkomen, iedere keer dat je kennis zoekt waar zij alleen angst kennen. Laat het je niet verlammen. Gebruik het.”

Elias knikte langzaam, zijn blik op de kasseien gericht, waar water zich in kleine poelen had verzameld en de kaarsen van de taverne weer spiegelden. Het was een moment van stilte tussen twee werelden: de warmte en het tumult van de binnenruimte, en de koude, beoordelende

leegte van de buitenlucht. Hij voelde dat het gevaar niet alleen uit ziekte kwam, maar uit degenen die te bang waren om te begrijpen.

De deur van de taverne viel met een zware klap achter hen dicht. Buiten hing de lucht zwaar van vocht; de kasseien glommen in het schaarse licht van een enkele fakkel. De stemmen van binnen stierven weg tot een dof gemurmel. Alleen hun voetstappen klonken, hol en scherp, terwijl ze door de smalle straat liepen.

Elias trok zijn mantel strakker om zich heen. Zijn hart bonsde nog van de blikken in de taverne. Hij voelde de geur van rook en wijn aan zich kleven, alsof hij die niet meer van zich af zou kunnen wassen.

Dubois liep zwijgend naast hem, de handen diep in zijn mouwen verborgen. Pas na een paar straten sprak hij weer, zijn stem laag en zwaar. “Je zag hun ogen, Elias. Dat was geen nieuwsgierigheid. Dat was angst.”

Elias knikte, maar zei niets. Hij had de fluisteringen gehoord, de kruistekens gezien.

Dubois bleef staan onder een uithangbord dat piepend in de wind slingerde. Zijn blik was streng, maar ook donker van zorg. “Je hebt verstand, meer dan de meesten die ik ooit heb onderwezen. Maar je vergeet één ding: kennis wekt wantrouwen bij hen die haar niet begrijpen. Vandaag noemden ze je bijna een duivelsdienaar. Morgen zou iemand je kunnen aangeven.”

Elias wilde protesteren, wilde zeggen dat hij juist de stad probeerde te beschermen. Maar de woorden bleven in zijn keel steken. Hij dacht aan de ratten die door de steeg renden, onverschillig voor menselijk rumoer, aan de geruchten die als een donkere mist door de straten gleden, aan de blikken van wantrouwen toen hij de rat meenam en aan de fluisteringen die hem overal leken te volgen. De mensen waren gevangen in hun eigen verhalen, hun gebeden en hun overtuigingen, en hij stond ernaast: observerend, lerend, zoekend naar een manier om het te begrijpen zonder hun woede op zich te laden.

Terwijl hij naar de smalle steegjes keek, voelde hij de afstand tussen zichzelf en de mensen om hem heen. Niet de koorts, niet de ziekte alleen, maar de angst die de stad had gegrepen, was soms even verlammend als het lijden zelf. Voor het eerst voelde hij hoe zwaar het was om niet alleen tegen de dood, maar tegen het onbegrip van een hele stad te strijden. Het was niet zijn jeugd die hem bewoog nu, maar het

heden: Parijs, levend en angstig, en hij – klein, maar niet machteloos, zoals bij zijn moeders dood – vastbesloten om de waarheid te vinden, zelfs als niemand hem begreep.

Plotseling kraakte er een luik boven hen. Uit een smalle kier van een raam gluurden twee ogen de straat in.

Nog voor Elias er iets van kon zeggen, viel het luik haastig dicht. In de verte klonk een ander raam dat zacht werd gesloten, alsof de bewoners liever niet met hen geassocieerd wilden worden.

Dubois legde een hand op zijn schouder, zwaar en onverwacht vaderlijk. “Je hebt vuur in je, jongen. Dat vuur kan licht geven, maar het kan ook je eigen huis in brand zetten. Denk goed na over welke vlammen je ontsteekt.”

Een windvlaag trok door de straat, deed hun mantels bollen en bracht de klanken van een verre klok met zich mee. Twaalf slagen droegen door de nacht, langzaam, plechtig.

Elias keek op naar de donkere hemel, zijn kaak gespannen. “En toch... als niemand durft te zoeken, wie zal het dan doen?”

Dubois liet zijn hand zakken en zweeg een moment. Toen snoof hij, half vermoeid, half berustend. “Kom. Genoeg voor vannacht. Morgen heb ik een afspraak met een patiënt, en ik wil dat jij erbij bent. We zullen zien hoeveel moed je echt hebt.” Hij draaide zich om en zette de pas erin.

Elias bleef nog even staan, keek naar de donkere ramen om hen heen, en volgde toen zwijgend zijn leermeester de nacht in.

3 Het zieke huis

De ochtendzon worstelde zich door de smalle steegjes van de volkswijk langs de Seine. De damp van stilstaand water en vuiligheid hing zwaar in de lucht.

Elias volgde Dubois door een wirwar van vochtige stegen, waar afval zich ophoopte in donkere hoeken en ratten zich zonder haast tussen de stenen door wrongen. De lucht rook naar modder, afvalwater en oude kruiden. Hier, ver weg van de academie en zijn boeken, leek de stad een ander gezicht te tonen: dat van honger, zwakte en ziekte. Het water dat langs de kademuren klotste rook naar verrotting. Af en toe draaide hij zijn lap, opnieuw doordrenkt met tijm en rozemarijn, voor zijn mond om de stank tegen te houden. In dit gedeelte van Parijs kwamen er nauwelijks artsen. Hij merkte de blikken van de bewoners op: achterdochtig, wantrouwend, alsof ze een onzichtbare bedreiging waren. Hij trok zijn mantel dicht om zich heen. Elke ademhaling bracht hem de scherpe, bedompte geur van de stad binnen.

Zodra hij de lap met kruiden voor zijn mond hield, volgden de ogen van de mensen op straat hem, achterdochtig.

Dubois daarentegen werd met eerbiedig knikken begroet. Zijn reputatie maakte hem onaantastbaar.

Elias voelde het verschil als een steek: hij was nog niets meer dan een schaduw naast zijn leermeester. Hij voelde zijn hart sneller kloppen. Dubois had hem verteld over de stervende man naar wie ze op weg waren. Dit was zijn eerste confrontatie met stervende mensen, met machteloosheid en angst tegelijk.

Dubois liep voor hem uit, rustig en kordaat, zijn stappen afgemeten. “Rustig, Elias,” zei hij zacht. “Herinner je: kennis vereist kalmte, maar ook lef.”

Voor een laag huis, waarvan de luiken gesloten bleven, alsof het daglicht zelf een bedreiging vormde, stopte Dubois. “Hier,” zei hij. “Een oudere man met koorts en een zware adem.”

Elias knikte en streek over de mantel die nog steeds stonk naar de kruiden.

Dubois klopte kort op de houten deur. De deur ging open met een krakend geluid.

Een jongen stond in de deuropening, niet ouder dan vijftien, met een mager gezicht dat bleek afstak tegen zijn donkere, verwarde haar. Zijn ogen waren rood van slaapgebrek, gezwollen alsof hij dagen had gehuild of gewaakt. De kraag van zijn grof linnen hemd hing scheef, en zijn knieën staken scherp door de dunne stof van zijn broek. Zijn handen trilden terwijl hij de artsen binnenliet, alsof hij tegelijk hoop en angst in zich droeg.

Ze kwamen binnen in een lage, donkere kamer. Het vertrek was klein, overvol met gestapelde kisten en vuile lakens. In het midden brandde een laag open vuur, waarvan de vlammen een warme gloed verspreidden: normaal werd er boven gekookt; nu gaf het een onrustige warmte af die de benauwde lucht nog zwaarder maakte, maar diende als enige warmtebron. De rook kringelde traag omhoog, vermengd met de scherpe geur van kruiden en kaarsvet, en ontsnapte slechts gedeeltelijk via een klein gat in het dak, zodat de ruimte gevuld was met een doffe waas die in de keel beet.

Elias voelde hoe de warmte zich als een deken om hem heen sloot, terwijl de rook zijn ogen deed prikken. Een beklemmende gedachte wrong zich bij hem naar binnen: als zelfs hij moeite had om hier te ademen, wat moest dit dan doen met de zieke man?

Op een smal houten bed, op een matras van stro, lag een oudere man. Zijn gezicht was bleek, glanzend van het zweet en de lijnen van ouderdom en pijn groeven diepe groeven rond zijn mond en ogen. Zijn ogen, rood van slapeloze nachten, staarden dof voor zich uit. De huid was grijs, zijn adem piepend, als lucht die door een gebroken fluit werd geperst. Zijn borst trok hijgend op en neer, elke ademhaling leek een strijd. Zijn handen, verfrommeld en klam, rustten zwaar op de deken. Over zijn borst hing een klein houten kruis, vastgespeld op het beddengoed, als een stil gebed voor bescherming.

Elias kon de gedachte niet loslaten dat niet alleen de ziekte, maar ook de rook en bedompte lucht de adem van de stervende verzwakten.

Naast de zieke man stond zijn vrouw, gebogen van zorgen, de handen strak samengevouwen in gebed, haar hoofd bedekt met een eenvoudige doek, een teken van nederigheid en devotie.

Aan de andere kant van het bed stond hun dochter, een jonge vrouw van een jaar of achttien, met een streng gezicht en een groot houten kruis dat aan een ketting om haar hals hing. Ze volgde elk van Dubois'

en Elias' bewegingen met gespannen ogen, terwijl ze af en toe haar lippen op elkaar perste, fluisterend korte gebeden in de hoop dat God hun vader zou beschermen.

"Wie zijn jullie?" vroeg de vrouw met gebogen rug, ontwakend uit haar gebed maar haar handen nog steeds stevig gevouwen. Haar ogen waren rood en glanzend van tranen.

"Wij zijn hier om te helpen," zei Dubois kalm. "Laat ons hem bekijken."

De oudere vrouw, met haar handen strak gevouwen, keek Elias en Dubois argwanend aan.

Haar dochter stond nog altijd naast het bed, de lippen op elkaar geperst.

Een stilte viel, zwaar en gespannen.

"Ik... ik vroeg hulp," fluisterde de zoon van de familie, bijna onhoorbaar. Hij hield zijn blik op de vloer. "Ik dacht... misschien kunnen zij iets doen..."

De moeder draaide zich plots naar hem om, ogen groot van woede en angst. "Wat zeg je Jean? Heb jij iemand van buiten gehaald? Denk je dat wij ons lot aan vreemden toevertrouwen? God alleen bepaalt wat er met ons gebeurt!"

De dochter sloeg haar hand voor haar mond, haar ogen dreigend naar de broer. "Hij weet niet wat hij doet. Denk je dat een arts kan ingrijpen? God zal ons redden, niet deze mannen!"

De moeder wierp een korte, scherpe blik op Dubois en Elias, die beiden stilletjes stonden, wachtend. "En nu staan ze hier... alsof ze kunnen tegenhouden wat de Heer al heeft besloten. Hoe durf je ons vertrouwen zo te bespotten?"

De zoon kromp in elkaar, voelde zich schuldig en angstig. "Ik... ik wilde alleen maar dat hij een kans had..."

De moeder zuchtte, haar stem zachter nu, maar nog steeds streng. "Laat ze dan helpen, als het Gods wil is dat ze iets kunnen doen. Maar denk eraan, mijn zoon: we vertrouwen niet op hun kennis, we vertrouwen op Hem."

De dochter keek nog steeds wantrouwend, maar knikte langzaam. "Dan... laten we zien wat ze kunnen. Maar mijn gebeden gaan eerst, altijd."

Elias zag de ogen van de zoon trillen van schuld, de moeders handen strak gevouwen. “God zal ons redden,” fluisterde de vrouw, terwijl haar dochter zachtjes een kruisteken maakte.

Een stille strijd speelde zich af: angst, wantrouwen en wanhoop, terwijl zij moesten toestaan dat artsen hun machteloosheid zouden aanraken. Even leek er een moment van voorzichtig akkoord te ontstaan, toen de moeder haar hoofd schudde en een hand door haar grijze haren haalde. “Maar jullie moeten begrijpen,” zei ze streng, “wij hebben niets om jullie te betalen. Hoe kunnen jullie ons helpen als we geen cent hebben?”

De dochter, nog steeds met haar kruisteken omhoog, voegde eraan toe: “Wij zijn arm, vader heeft niets nagelaten... hoe durven wij artsen te vragen om hulp? Zij horen bij de rijken, niet bij ons!”

De zoon keek schuld bewust naar Elias. “Maar hij... hij kan misschien helpen. Hij kan hem misschien redden...”

Dubois glimlachte zacht, maar serieus. “Geld is niet altijd de maat voor een leven,” zei hij, zijn stem warm maar vastberaden. “Jullie zoon had moed om hulp te vragen. Dat alleen al telt meer dan goud.”

Elias knikte en voegde er zacht aan toe: “Ik ben hier om te leren, om te helpen. Niet om rijk te worden. Als ik kan voorkomen dat iemand lijdt... dan is dat al genoeg.”

De moeder keek hen wantrouwend aan, haar handen nog steeds strak gevouwen. “Jullie zeggen dat... jullie hier zijn om te helpen, en niet voor geld?”

“Precies,” zei Dubois. “Als we hier zouden komen enkel voor betaling, zouden we de zwakken verlaten. Maar wij geloven dat elk mens — rijk of arm — recht heeft op een kans, zelfs als we het zelf nauwelijks kunnen betalen.”

De moeder zuchtte, een mengeling van opluchting en twijfel. “Goed... dan... laten we zien wat jullie kunnen doen. Maar wees gewaarschuwd: we bidden dat God jullie handen leidt, want alleen Hij weet wat goed is.”

Elias voelde hoe zwaar de verantwoordelijkheid woog, maar hij merkte dat hij ondanks hun armoede ook respect kreeg — niet voor zijn rang of rijkdom, maar voor zijn intentie om te helpen. Dat gevoel verdween een ogenblik toen de dochter vroeg: “Waarom draagt hij iets

voor zijn gezicht, en u niet?” terwijl ze Dubois scherp aankeek. “Wat verbergt hij?” Haar vinger priemend naar de lap met kruiden.

Elias hief zijn kin, keek de jonge dame rustig aan en sprak met een kalme, vaste stem: “Het is om te beschermen tegen de lucht hierbinnen. De kruiden helpen mij helder te blijven, zodat ik kan zien wat nodig is.” Zijn ogen fonkelden even van vastberadenheid; hij bood geen excuses, alleen een verklaring. Elias knielde naast het bed, voelde de warmte van het zieke lichaam. De kruidengeur mengde zich met de bedompte lucht, en hij wist dat elk moment telde. Zijn vingers trilden licht, maar zijn blik bleef scherp. “Meneer,” zei hij rustig, “probeer langzaam te ademen.” De woorden waren zacht, maar zelfverzekerd, alsof hij zijn kennis en aandacht als een schild voor de patiënt gebruikte.

De vrouw trok haar lippen strak. “Wat weet jij van adem? Jij bent een vreemde. Een tovenaars misschien!”

Dubois legde een hand op Elias’ schouder. “Laat haar, jongen. Observeer. Leer van wat je ziet, niet van hun angst.” Dubois boog zich over de patiënt, pakte een koperen kom en doopte er een doek in een kruidenmengsel. “Aderlaten,” mompelde hij. “Niet voor de dood te vangen, maar om de balans te herstellen.” Terwijl Dubois voorzichtig de aderlating voorbereidde, fluisterde hij: “Voel zijn pols. Let op hoe het bloed zich verspreidt. Vertel me wat je voelt.”

Elias legde zijn vingers op de pols van de man. “Het klopt snel, maar onregelmatig... en zijn adem klinkt zwaar, alsof de lucht te dik is om door te dringen.”

“Goed,” zei Dubois. “Nu de kruiden. Let op de geur, hoe hij reageert.”

De vrouw barstte in gebed uit. “Heer, laat hem niet sterven... Heer, laat hem niet sterven...” Haar handen trilden terwijl ze het kleine kruisbeeldje van haar man even aanraakte, een tastbaar gebaar van hun geloof.

De dochter sloeg haar handen om het hoofd van haar vader, prevelend hetzelfde ritmische gebed.

Elias keek even naar de gebeden, zijn hart in conflict. “Dubois... zou het niet de lucht zijn? De vochtigheid, de stank... misschien maakt dat hem zwak?”

Dubois knikte langzaam. “Mogelijk, jongen. Denk eraan: ziekte huist niet altijd in het lichaam alleen. Adem, omgeving... zelfs angst kan verzwakken.”

Elias voelde de kracht van zijn leermeester en de weerstand van de familie tegelijkertijd. Hij hield de lap over zijn mond en neus, observeerde, voelde de trillingen van het lichaam, de hitte van koorts. “Als we hem niet kunnen zien genezen, misschien kunnen we hem beschermen... tegen de lucht, tegen het kwaad dat hem omringt.”

De man kreunde zacht, zijn ogen half gesloten. De geur van tijd en hars mengde zich met de benauwde lucht van de kamer.

“Is er iemand hier die hem kan helpen draaien?” vroeg Dubois.

De vrouw schudde haar hoofd, te bang om hem aan te raken.

Elias strekte zijn handen uit en voelde de kwetsbaarheid van het leven. Trillende handen, denkend aan zijn moeder ooit, machteloos en ziek. Hij legde de man voorzichtig op zijn zij, Dubois begeleidde elke beweging.

“De aderen zijn zwaar, bereid de schaal, Elias,” zei Dubois terwijl hij met zijn duim de pols van de zieke man aftastte. Zijn stem was laag, maar vastberaden.

Elias knikte en haalde een koperen kom uit de tas. Zijn handen bewogen snel, maar hij voelde ze trillen, alsof elke beweging door de ogen van de familie werd gewogen. Hij hield de schaal gereed terwijl Dubois een klein, scherp lancet uit een leren etui haalde en het in het licht hield.

Elias’ hart bonsde. Hij herinnerde zich de koude collegezaal, waar hij in de les van Dubois met andere leerlingen boeken van Galenus en Avicenna had bestudeerd. Hij zag voor zich hoe de gravures van Avicenna op perkament lagen uitgespreid: gestileerde armen, strakke pijlen langs aderen, bloed als keurige lijnen in inkt. Het was toen logisch geweest, bijna mechanisch. Ook had hij Dubois al enkele keren zien werken in de praktijk — van een afstand, zijn handen veilig achter zijn rug gekruist. Maar nog nooit had hij zelf de arm van een stervende moeten vasthouden, het mes zo dichtbij gezien. Wat in de boeken een schema was, werd nu vlees, bloed en adem, en hij wist dat geen enkele gravure hem had voorbereid op dit moment.

De zieke man kreunde, zijn borst ging piepend op en neer. Zijn huid was grijs, doortrokken van zweet.

Dubois voelde nogmaals langs de elleboogplooï, duwde met twee vingers tot de ader bol kwam te liggen. “Hier,” zei hij kort. “Houd zijn arm stil, Elias.”

Elias legde zijn vingers om de arm van de patiënt. Hij voelde de klamme huid, de lichte trilling van de spieren onder zijn greep. Zijn keel werd droog. Dit is geen tekening. Dit is een mens.

Even leek de tijd zelf stil te vallen: de gebeden stokten, de rook hing onbeweeglijk in de lucht, Elias’ adem haperde achter de lap.

Zijn leermeester zei, “Snij niet te diep. De aders kennen geen genade.” En toen, met geoeffende precisie, zette Dubois de punt van het mesje tegen de huid. Het mesje blonk kort in het kaarslicht. Een adem lang bleef de kamer stil, toen brak het staal de stilte met een dunne, scherpe snee en sneed het door huid en ader. Het bloed welde meteen op in een warme straal, donkerrood, en viel met spattende druppels in de kom die Elias omhoog hield. De patiënt verstijfde, zijn rug trok krom van de pijn, zijn adem stakte.

Elias schrok en voelde hoe druppels langs zijn leren handschoenen liepen, plakkerig en warm, alsof het bloed zelf hem vasthield, maar Dubois legde zijn vrije hand kalm op de borst van de man. “Laat gaan,” zei hij, bijna geruststellend. “Het moet eruit.”

Het gezang van de familie zwol aan, haast wanhopig luid. De moeder sloeg kruistekens over haar borst, de dochter prevelde schietgebeden, de zoon keek met betraande ogen toe. Hun stemmen stegen op, alsof ze het scherpe snijden van het mes en het suizende stromen van bloed konden overstemmen. Elias voelde hoe het gewicht van de schaal met elke seconde toenam, het metaal werd zwaarder, zwaarder, alsof hij het sterven zelf droeg.

“Laat hem los!” De moeder dook naar voren, greep de pols van haar man alsof ze hem terug kon trekken van de rand. Elias verstijfde, maar Dubois zette kalm zijn hand tegen haar borst en hield haar terug. “Mevrouw, dit moet.” Zijn stem was ijsig kalm.

De dochter sloeg haastig kruistekens boven de wond, haar lippen ritselden gebeden. Het geluid mengde zich met het ritmische druppen van bloed in de schaal. De zoon stond verstijfd, de handen tegen zijn mond gedrukt, tranen in zijn ogen.

De patiënt verstijfde, kromde zijn rug, en een rauwe kreet ontsnapte. Elias slikte, wilde zijn blik afwenden maar dwong zichzelf te blijven

kijken. Dit is leren. Dit is genezen. De straal werd al zwakker, trager, tot enkel dikke druppels nog hun weg vonden naar het metaal. Het geluid van het bloed, vallend in de schaal, leek harder dan het gebed in de kamer.

“Genoeg,” zei Dubois tenslotte. Hij drukte een met wijn en kruiden gedrenkte doek stevig op de wond. “Elias, bind hem af.”

Elias voelde het gewicht van de belofte die hij ooit had gemaakt: de dood niet machteloos aanschouwen. Hij slikte, maar zijn vingers vonden de linnen band en hij legde deze strak om de arm. Het trilde nauwelijks — bijna alsof zijn handen de koelte van Dubois hadden overgenomen. Hij bracht de zalf van honing en hars aan, precies zoals hij in de lessen had gezien, en verbond de wond met linnen. Hij voelde de warmte van het lichaam, rook de zweetlucht vermengd met hars en tijm, en besepte dat zijn handen niet langer enkel woorden en schema’s kenden — ze maakten nu zelf een keuze tussen leven en dood. Het voelde alsof hij eindelijk uit de schaduw van de boeken trad, zijn eigen handen nu het verschil moesten maken.

De adem van de patiënt kwam hortend, zwak. De patiënt zuchtte hees, zijn lippen bewogen alsof hij woorden wilde vormen. Zijn ogen draaiden weg, het hoofd viel zwaar terug in het kussen.

De dochter liet een gesmoorde kreet ontsnappen, greep zijn hand en fluisterde een schietgebed. De moeder zakte naast het bed en begon luider te bidden terwijl de zoon met natte ogen fluisterde: “Dank u...”

Dubois waste zijn handen langzaam in een kom water. “Hij is zwak,” zei hij. “Maar de koorts kan wijken. We hebben het bloed verlicht. De rest... ligt niet bij ons.”

Elias hoorde het, maar in zijn gedachten bleef de echo hangen van de droge bladzijden die nu ineens rood gekleurd waren.

Dubois legde zijn hand kort op de schouder van de zoon. Geen lange uitleg, enkel de zakelijke erkenning dat er weinig hoop resteerde.

Toen alles klaar was, pakte Dubois zijn tas. “Dat is genoeg voor vandaag. We hebben hem gesteund, maar God beslist het einde.”

Buiten, in de frisse maar stinkende lucht van de straat, stonden de artsen zwijgend voor de dichte deur van het huis stil. Pas na een minuut sprak Dubois. “Wat heb je gezien, jongen? Wat leer je hieruit?”

Elias aarzelde met antwoorden en dacht aan de smalle kamer, het open vuur in het midden dat een onrustige warmte verspreidde, de rook die traag via het gat in het dak ontsnapte, de bedompte, kruidige lucht die zich met zweet vermengde, het zweten van de patiënt, en fluisterde: “De lucht... en de armoede. Niet alleen het vlees of de koorts. Er is meer dat ons ziek maakt dan enkel wat we kunnen aanraken of zien.”

Dubois snoof. “De lucht in deze wijken is altijd slecht. Toch sterft niet iedereen. Leer kijken met je ogen, niet met je vermoedens.” Hij zweeg even, keek Elias schuin aan. “Maar blijf denken. Vragen zijn soms nuttiger dan antwoorden.”

Op de terugweg door de steegjes merkte Elias ratten op die snel tussen afval en mest verdwenen, hun lichamen soepel als schaduwen. Hun aanwezigheid was een herinnering dat de stad zelf een levend organisme was, doordrenkt van ziekte en wantrouwen. Wat als bescherming tegen de lucht mogelijk was? Terwijl hij dat dacht, trok hij ongemerkt de lap dichter over zijn mond en neus. Een klein schild tegen de ziekte die zich door de lucht leek te verspreiden — een gedachte die zich stiltejes in zijn hoofd nestelde.

Toen ze de praktijk van Dubois naderden zagen ze voor de deur een donkere gestalte ineengekrompen liggen op de koude stenen van de straat. Elias herkende hem meteen: de bedelaar, van gisteravond. Zijn lichaam was toegetakeld, het gezicht bebloed en gezwollen, zijn kleren gescheurd alsof hij door laarzen en vuisten was vertrappt. Elias knielde neer zonder aarzeling, zijn handen al bij de borst van de man. “Hij ademt nog,” zei hij gejaagd. Hij zocht met trillende vingers naar de pols en voelde een zwakke, onregelmatige slag. “We moeten hem binnen krijgen.”

Dubois stond even stil, alsof de aanblik hem terugwierp in een eigen herinnering. Toen knikte hij, en samen tilden ze de bedelaar op.

Binnen, onder het licht van de olielampen, nam Elias het voortouw: hij waste de wonden, drukte schoon linnen tegen de scheuren in de huid, fluisterde de aanwijzingen die hij zichzelf herinnerde uit de lessen en zijn boeken.

Dubois reikte hem het nodige aan, keek toe hoe zijn leerling met meer vastberadenheid dan ooit handelde.

Toen het ergste achter de rug was, legde Dubois zijn hand stevig op Elias' schouder. Zijn blik was zwaar maar niet koud. "Vandaag heb je meer laten zien dan alleen kunde," zei hij. "Je denkt vooruit. Je probeert uit wat je ziet, ook al schrikt het anderen af. Die lap voor je mond, je vragen over de lucht... Mensen zien dat nu als vreemd, misschien zelfs gevaarlijk. Maar ooit kan juist dat hoop geven, waar oude kennis tekortschiet."

Elias voelde hoe die woorden zich in hem brandden: het was de erkenning van het vuur dat Dubois in hem zag — en tegelijkertijd een zware opdracht.

Dubois zweeg even, keek naar de bedelaar en zuchtte. "En toch... misschien draag ik schuld. Hij zei dat hij niet durfde overdag te komen. Ik heb hem niet willen geloven. En nu ligt hij hier." Zijn hand rustte kort op het voorhoofd van de man, als een gebaar van late verzoening.

Later die avond zat Elias alleen in zijn werkkamer bij kaarslicht. Zijn schrijfveer kraste haastig over het perkament, zijn vingers zwart van de inkt. Woorden vol twijfel en honger naar begrip.

Hij dacht terug aan de blikken van het gezin in het huis van de zieke man: wantrouwen, angst. Aan de trillende handen van de jonge vrouw, aan de fluisterende gebeden die tegen zijn eigen bewegingen ingingen. En aan de bedelaar, kreunend voor de deur, togetakeld door dezelfde stad die hij al zijn hele leven probeerde te ontwijken.

Maar tussen die beelden bleef vooral één moment hangen: de hand van Dubois op zijn schouder, en de warme woorden die zwaarder wogen dan welk boek ook.

Voor het eerst voelde hij zich niet enkel leerling, maar werkelijk gezien als arts. Niet omdat hij een voorschrift volgde, maar omdat hij durfde te denken, te proberen — al wekte dat angst bij anderen.

Zijn vingers trilden nog van de aanrakingen, maar zijn gedachten waren scherp. Hij noteerde de geuren, de aanrakingen, de ademhalingen, de gebeden, het zweet, de lessen van Dubois. En ook diens woorden: dat angst en hoop dicht naast elkaar lagen, dat kennis niet alleen geleerd moest worden, maar ook durven toegepast.

Hij eindigde met een gedachte die hem wakker hield: *Als ik hen niet kan overtuigen met woorden, dan moet ik het doen met daden. Maar hoe bescherm ik mezelf tegen datgene wat ik niet kan zien?*

Hij blies de kaars uit. De benauwde lucht, de rook en de stank van de steeg — die hem eerder hadden overweldigd — bleven als een herinnering in zijn neus, een onzichtbare dreiging die hij nog niet had leren beheersen. Hij wist dat dit nog maar een voorproef was.

4 Het masker geboren

De apotheek rook naar azijn en hars, een mengsel dat de lucht scherp maakte in de neus en op de tong bleef hangen. Rijen glazen potjes stonden dicht opeengepakt in donkere kasten, gevuld met poeders, harsen en verdroogde wortels.

Elias legde de lijst van Dubois op de toonbank.

De apotheker knikte kort en liep naar de kasten achterin om de bestellingen bij elkaar te zoeken.

Terwijl Elias wachtte, ving hij gefluister op tussen de apotheker en een andere klant, die daar al stond — een oudere man, een visser aan zijn ruwe handen te zien. De stem van de visser was laag, maar de woorden sneden scherp door de stilte. “Het is waar,” zei hij. “In Marseille zijn de doden al begraven. Ze zeggen dat het uit Italië is gekomen, via de schepen. Ze proberen het stil te houden, maar mijn neef schreef: de lucht in de haven stinkt naar dood.”

De apotheker keek zenuwachtig om zich heen, alsof de muren konden meeluisteren. “Ik hoorde hetzelfde. Ze sluiten de poorten van de haven, maar wat is een muur of een touw tegen lucht die zelf ziek is?” Hij sloeg een kruis, zijn handen trillend.

Elias voelde hoe zijn hartslag versnelde. Dus het had Frankrijk bereikt. Geen verre geruchten meer, geen verhalen die nog de Middellandse Zee tussen hen hielden. Hier, in de benauwde stilte van de apotheek, leek de pest al dichterbij te ademen dan de geur van azijn en rozemarijn.

De apotheker draaide zich pas naar Elias toen hij merkte dat de jongen meeluisterde. Zijn blik was kort, half wantrouwend, half medelijdend. “Jonge dokter,” zei hij, terwijl hij de bestelde tinctuur verzamelde, “als dit waar is, dan zal geen boek u beschermen. Alleen God en geluk. Vergeet dat niet.”

Een oude man die achter hem in de rij stond, snoof hoorbaar. “De lucht is er ziek,” zei hij, zijn stem schor van tabak en zeezout. “Eén adem, en je bent verloren.”

Die zin bleef in Elias’ hoofd hangen als een klokslag. De lucht — dat ongrijpbare dat alles doordringt. Hij dacht aan zijn eigen keel, aan de adem die hij telkens opnieuw binnen moest halen. Hoe kon hij zich

daar ooit tegen beschermen? Hij rekende af voor bundels salie, roze-marijn en kleine flesjes terpentijn en tinctuur van mirre.

Maar terwijl de apotheker de muntstukken wegstreek, waren Elias' gedachten al elders.

Als de lucht ziek kon zijn, als adem zelf dodelijk werd, dan moest er een manier zijn om haar te temmen. Iets dat een arts kon dragen als schild. De woorden die hij vannacht nog in de duisternis had gedacht, kwamen nu terug met meer urgentie dan ooit: Als ik mezelf niet bescherm, wie doet het dan?

Nog voor hij de deur achter zich sloot, voelde Elias het: de lucht zelf was de vijand, en hij had geen keuze dan een wapen te smeden dat niemand ooit had gezien.

De markt lag in een grauwe nevel, zwaar van geur en geluid, dat door de schemerige lucht leek te kruipen.

Het geroep van de kooplui klonk schor en opgejaagd, een echo van hun eigen angst.

De zon worstelde zich door de mist, maar gaf nauwelijks warmte; alles leek gedempt, alsof de stad zelf zijn adem inhield.

Elias wrong zich tussen de kramen door. De lucht rook naar kruiden, stof en bedorven mest, een geur die hem direct deed stoppen. Zonder erover na te denken, bracht hij de lap die hij altijd bij zich droeg voor zijn mond en neus omhoog. Het was een automatisme, een reflex die hem al sinds zijn eerste bezoeken aan de zieke huizen had beschermd, maar dit keer voelde het anders. Alsof de wereld even stilviel.

De stemmen van de markt verstomden, het geroep van de kooplui dempte tot een verre echo. Wat overbleef was het ritme van zijn adem, zwaar en doordringend in de holte van de doek. De stank van mest en bedorven waren bleef buiten.

Binnen, achter de lap, ademde hij kruiden en eigen warmte. Voor een fractie van een seconde leek het alsof hij een grens had getrokken — een dunne, maar beslissende muur tussen zichzelf en de ziekmakende lucht. Dit... dit werkte. Het was primitief, maar hij voelde het verschil in zijn eigen borst. Alsof hij niet langer een willoos slachtoffer was van de adem die de stad hem opdrong, maar voor het eerst zelf koos wat hij binnenliet. In dat opgesloten moment, verstikt maar beschermd, viel het besef als een mes scherp en helder in hem neer: als